

MILOSLAVA RÝZNAŘOVÁ

VZPOMÍNKY

Z CEST

Miloslava Rýznarová

**VZPOMÍNKY
Z CEST**

**Knihu věnuji pro vzpomínku mým
milovaným dětem – dceři Gabriele
a synům Pepovi a Romanovi**

PŘEDMLUVA

Milí čtenáři!

Knih „Vzpomínky z cest“ je další volné pokračování knih „Čechy krásné, Čechy mé“, „Křížem krázem Evropou“ a „Měj oči otevřené“, které byly před časem vydány.

V knize jsem zavzpomínala na to, za čím jsem se vydala, co krásného jsem viděla a na různé zážitky, které jsem při cestování měla. Sem tam jsem moje povídání doplnila pro lepší přehled trochou historie, kterou jsem převzala a svými slovy napsala z různých zdrojů.

Musím taktéž upřesnit, že některé moje putování není z úplně poslední doby a tak se na daném místě, o kterém píši, mohlo za tu dobu leccos změnit.

Přeji Vám příjemné chvíle a pohodu při čtení!

Miloslava Rýznarová

Hurá do Říma...

Nedávno jsem četla v nějakém časopisu článek o návštěvě Říma a o jeho zajímavostech, kterých je nemálo. Protože jsem toto Věčné město, jak se mu říká, sama navštívila, tak vím, že jeden den k prohlídce města je málo. Byla jsem tu celkem třikrát, z toho jednou byl zájezd zaměřen jen na toto město. Ty další dva jsme měli sloučené s dalšími místy.

Ovšem ne po celý den jsme chodili po městě a prohlíželi si, co je kde zajímavého. To se ani nedá! Řím je veliký a památek mnoho! A chodit po dlažbě Vás brzo unaví, začnou Vás pálit chodidla a nejraději byste si někam sedli a dali si vyhlášenou italskou zmrzlinu, která nemá chybu! A poslouchat výklad průvodce, anebo si ho číst z letáku Vás taky pořád nebaví! Ale víte, že Řím není za rohem a že je potřeba, když už tu jste a vážili jste sem tak dalekou cestu přes hory a doly, že je potřeba toho vidět a vstřebat do sebe co nejvíc!

Koupila jsem si tehdy napoprvé poznávací zájezd pohodlným autobusem do Říma. Samozřejmě že jsem měla v hlavě vidinu filmu: „Prázdniny v Římě“, kde hrál můj oblíbený herec a velký fešák Gregory Peck s Andreou Hepburn. Vzpomínala jsem na něj a na všechna ta místa, která spolu navštívili. A nejen že jsem si vzpomněla na ten film, ale přečetla si i všechnu dostupnou literaturu, kterou jsem o Římě sehnala. Prostě Řím mně učaroval a umínila jsem si, že se do

něj musím podívat! Vždyť vidět takové Koloseum, kde se konaly nejen gladiátorské hry, ale také zápasy otroků s divou zvěří, popravy, a dokonce se mohla aréna naplnit v mžiku vodou a sváděly se tu i námořní bitvy! No, není to ohromný zážitek tohle všechno vidět?

Koloseum vzniklo za císaře Vespasiana, a samo jméno „Vespasian“ Vám dává představu něčeho nevidaného, co souvisí s mytologií a středověkem. Později bylo ještě Koloseum upravováno a využíváno jako pevnost a křesťanská svatyně. Ale je tomu už moc dávno, kdy plnilo ještě svůj účel. Vlivem zemětřesení a tím, že z něj byl vykrádán kámen na stavby, se stalo pak zříceninou, ale i tak přitahuje zájem veřejnosti a je symbolem císařského Říma.

Koloseum, ač vypadá, že je postaveno do kruhu, tak není! Má tvar elipsy. Sama aréna měla dřevěnou podlahu, na které byla vrstva písku, který lépe absorboval krev a také zápach. Vedly do ní dva vchody. Jedním vcházeli gladiátoři a druhým byla odnášena mrtvá těla. Hrůza, co? Taky jsem neměla zrovna úsměv na líci, a všechno ve mně bylo stáhnuté jakoby odporem k tehdejšímu dění, když nám toto všechno průvodce vyprávěl. Do hlediště se vešlo až 50 tisíc diváků, však mělo také čtyři podlaží! Od arény bylo hlediště odděleno mohutnou zdí s připevněnými hroty, které chránily diváky před zvěří. I tak byly ale v pohotovosti lukostřelci, kdyby se některému zvířeti přece jen zachtělo skamarádit se s člověkem. Nevedlo by se mu dobře! Tedy tomu zvířeti! Snad by byl lukostřelec šikovný a trefil by jej napoprvé.

Námořní bitvy v Koloseu netrvaly dlouho, jen na začátku slavnostního otevření, pak císař Domitianus nechal podzemí upravit tak, že se aréna již nedala zaplavit vodou.

S rostoucím vlivem křesťanství se začalo Koloseum měnit a využívalo se na mnoho účelů. V 15. století sloužilo už jako pevnost a po té jako zdroj stavebního materiálu. Tomuto pustošení zabránil v 18. století papež Benedikt XIV, který vyhlásil Koloseum jako svaté na památku prvních křesťanů, jež tu byli vražděni pro zábavu pohanů.

Čas ubíhal, sláva Kolosea dohasla a začala jej obrůstat vegetace. Při likvidaci nežádoucích rostlin v r. 1871 se zjistilo, že se jich tu vysemenilo až 400 druhů, z nichž byly některé exotické. Dostaly se sem pravděpodobně s exotickými zvířaty, jež se účastnily her.

Tak, jak dnes Koloseum vypadá, je výsledek rekonstrukce 19. století. Bohužel, zachována je jen jedna třetina celého amfiteátru.

Je to jedna z nejpoblárnějších turistických atrakcí tohoto města. Ale jít tam tak večer a v přítmí, byla bych strachy potentovaná. Jsem v podstatě strašpytel a hrozně moc bojácná. Ač jsem byla ještě v podstatě mladá, mohlo by mě i klepnout, člověk si připadá jako mravenec u tak velkého artefaktu a jít vedle něj. Chlapi, Ti se nebojí, Ti mají pro strach uděláno, ale my ženské jsme holt tak trochu poserové, omlouvám se, za ten ne příliš decentní výraz!

Tak, jak nám to náš průvodce vyprávěl, představovali jsme si pak všechno to dění, které tenkrát v dávných dobách probíhalo při jeho návštěvě. Padala na nás docela tíseň z toho mohutného, byť už jen částečného prostoru. Docela jsem byla ráda, že jsme toto místo opustili, i když nás čekala další etapa starověkého Říma a to Forum Romanum.

Náš průvodce byl šikovný a byla s ním psina! Byl vysoký, nosil bílou čepičku, zřejmě proto, abychom ho dobře mezi tou spoustou

lidí dobře rozeznali. Nebyli jsme tam jenom my, ale další zástupy lidí, a tak jsme se mezi sebou proplétali a zároveň dávali pozor, abychom v té mase lidí jeden druhému neztratili.

Potřebovali jsme si ulevit a proč to neříct, jít se vyčurát, vždyť je to běžná lidská potřeba. Naštěstí kousek od Kolosea byly veřejné záchodky a tak jsme dostali pohov. Už byl nejvyšší čas, abychom si trochu odlehčili. Při takovýchto zájezdech se musí využít korporativně každá toaleta v blízkosti dané památky, kterou jsme si zrovna prohlíželi. Protože jednotlivě na toaletu při zájezdech chodit nelze. Nemůže se nikdo trhnout od party sám, protože by ji pak nenašel! To prostě neexistuje, to je nepsaný zákon při takovémto společném cestování. U Kolosea jsme si vystáli pěkně dlouhou frontu. Co se dalo dělat? Ale měli jsme to při ruce a nemuseli jsme toaletu nikde pracně hledat. Když jsme měli tuto proceduru za sebou, rozhlíželi jsme se, kde uvidíme bílou čepičku! Byla nedaleko! Její majitel nás už vyhlížel, jako ovčák svoje stádo, bystrým okem nás přepočítal, že jsme všichni a vydali jsme se za dalšími památkami starověkého Říma, výše zmíněného Fora Romana.

Forum Romanum bylo v antickém Římě centrum města, kde se odehrávalo veškeré dění, ať politické, obchodní, či justiční. Stály tu veškeré významné veřejné budovy. Před budovou senátu, byl nezastavěný prostor, kde se pořádaly lidové sněmy. Dalším volným nezastavěným prostorem bylo vydlážděné náměstí uprostřed Fora Romana, které sloužilo lidem také pro veřejná shromáždění. Vévodila mu tribuna, u níž rostly posvátné rostliny a to – oliva, vinná réva a fíkovník. A tady prý kdysi v dávných dobách odkojila vlčice Romula

a Rema – zakladatele Říma. Ještě takovou perličku k budově senátu, na kterou jsem si vzpomněla. V senátu se prý senátoři přesouvali svými židlemi nalevo, či napravo, v případě souhlasu, či nesouhlasu. Je to úsměvné, že? A trochu primitivní? Ale ne! Vždyť to bylo již tak dávno! I v dnešní době se kolikrát člověk pozastaví nad něčím, jak se někdo vyjadřuje a nejde mu to do hlavy.

Abych ale nezapomněla, byly tu různé chrámy, jako třeba chrám Venuše a Romy, chrám Antonia a Faustiny, chrám Castora a Polluka, Saturnův chrám a další a další. Ale byly tu také baziliky, jako bazilika Maxentiova, bazilika Giulia a další jiné. Baziliky jsou mimo jiné známé tím, že nesloužily pouze jako chrámy, ale sloužily jako soudní dvory a uzavíraly se v nich i obchody. Co je nepřehlédnutelné, že do dnešní doby je nejvíce zachovaný vítězný Oblouk Septima Severa, který pochází z r. 203. Byl postaven na počest císaře téhož jména a jeho vítězství proti Parthum. Další oblouk Titův nechal postavit císař Domitianus r. 81 na oslavu porážky vzbouřených Židů v Judei svým bratrem Titem a otcem Vespasianem. Jako jedna z dalších památek je třeba sloup císaře Fóky. To je jen takový malý výňatek na dobu antického Říma a jeho důležitou část Forum Romanum.

Během staletí se úroveň Fóra o několik metrů zvýšila a byla nalezena několikrát dlažba nad sebou. Dlažba, která je přístupná turistům, je travertinová a pochází z doby císaře Augusta, jenž byl nejpodivuhodnější postavou lidských dějin.

Celým Forem Romanem procházela tzv. Svatá cesta. Byla to nejdůležitější tepna Fora a tím i celého Říma. S celým svým průvodem jí procházeli římsí vojevůdci na pahorek Kapitol. A co to

byl Kapitol? Kapitol byl nejnižší, ale nejdůležitější ze sedmi legendárních římských pahorků. Z jeho výše jste mohli vidět zbytky kdysi dávného kulturního, společenského a obchodního centra Říma. Je odtud nádherný výhled na všechny ty oblouky a sloupy, které zůstaly z tehdejších bazilik jako upomínka na dávný středověk. A toto vše uzavírá Koloseum, kde jsme už byli.

Většina budov ve Foru Romanu byla během staletí zničena, ale přece jen některé budovy zůstaly víc zachovalé a tak nám dávají jakousi představu, jaký zde býval tehdy život. Je třeba popustit uzdu trochu fantazii a přenést se do časů dávno minulých.

Tak jako budova Kolosea, tak i význam tohoto Fora Romana začal postupně upadat. Ve 4. století začalo toto území pustnout a zarůstat a snad se mělo dokonce používat jako pastviny pro dobytek. Až v období renesance, kdy začal být zájem o antické památky, začaly zde probíhat systematické vykopávky a ty pokračují stále.

Tak jsem Vám trochu, ale ne úplně, přiblížila Forum Romanum, které ve mně zanechalo nerasmazatelné stopy, a věřím, že když bych ho opět navštívila, bude hezčí a velebnější, než bylo v době mé návštěvy.

Odtud jsme se přesunuli k Fontáně di Trevi...

O fontáně di Trevi, se říká, že je nejkrásnější ze všech římských fontán a také nejnavštěvovanější! Sbíhají se k ní úzké uličky (tre vie – tři ulice) a také zdobí celé průčelí paláce. Ve středu fontány stojí Neptun na mušli se dvěma tritony na koních. Jeden triton symbolizuje rozbouřené moře a druhý triton zase klidné moře. Vzadu za Neptunem ve štítu jsou sochy, které představují čtvero ročních období. Celou scénérii doplňují menší vodopády z různých vyšších a

malých míst pod Neptunem. O této fontáně koluje jedna průpovídka, a sice ta, že když do ní vhodíte minci, tak se do Říma opět vrátíte. No a já tu minci do té fontány skutečně hodila, i když jsem si myslela, že je to jen kec, a taky jsem se do Říma vrátila, dokonce ještě dvakrát. Takže to není průpovídka, ale pravda pravdoucí... Řím je zkrátka město, ve kterém si každý najde to svoje, to, co ho nejvíc zajímá. Může si prohlédnout buď Starověký Řím – Forum Romanum, komu se líbí antika, ale i po celém Římě jsou její pozůstatky, anebo může navštívit Vatikán, který je vlastně srdcem Říma, s rozlohou jednoho čtverečného kilometru a tím je to vůbec nejmenší stát na světě. Jinak má Řím spoustu dalších historických památek. Jen namátkou podotknu – Španělské schody, Pantheon a další a další, a jednou z nich je i fontána di Trevi, u které jsme se zastavili.

Fontána je opravdu úžasná, stojíte u ní a nemůžete se vynadívat na tu krásu. Voda v ní je nazelenalá, na dně se zlatavě odráží mince, a atmosféra okolo ní je neopakovatelná. Blízko fontány je spousta malých krámečků, z nichž je jich pár se zmrzlinkou. A tak jak jinak, museli jsme si ji také koupit, když jsme přijeli do Říma. Navíc, italská zmrzlina je vyhlášená. Oči bloudily po všelijakých barvách, které napovídaly, s jakou jsou příchutí a nevěděly, kterou by si vybraly, všechny byly lákavé na pohled a tak jsme si nazdařbůh koupili dva kopečky a zase se vrátili k fontáně. Nějak se nám odtud nechtělo. Sluníčko ale žhavilo paprsky do těch nejvyšších stupňů a tak ač neradi, posunuli jsme se s celou naší partou dál. Zmrzlinu jsme měli snědenou, byla vynikající a chuť přišla ještě na další, ale vzhledem k tomu, že bychom zdržovali ostatní, jsme se jí museli vzdát. Myslím

tím mě a pár spolucestujících, se kterými jsem se sblížila. Nabrali jsme všichni směr k Pantheonu.

Pantheon je nejzachovalejší antická stavba v Římě. Stojí na náměstí Piazza della Rotonda a díky tomu, že je tak mohutný, považuje se za nejvýznamnější doklad římského stavitelství. Původní stavbu, která tu stála před touto, ale zničil požár. Dnešní Pantheon pochází cca z r. 125, kdy byl dokončen na příkaz císaře Hadriána. V něm se nachází hrobky krále Viktora Emanuela II. a Umberta, ale i jiných významných osobností. Je to národní mauzoleum. Chrám slouží jako katolický kostel a je to také oblíbené místo svateb.

Pantheon má vstupní předsíň se šestnácti monolitickými sloupy s korintskými hlavicemi. Sloupy dosahují výšky dvanácti metrů a pochází z původní svatyně. Každý sloup je z jednoho kusu kamene. Dále má Pantheon největší klenbu, jaká byla vůbec postavena. Má tzv. vzdušné oko, mířící k nebi, což je devět metrů široký otvor v klenbě, který má i duchovní význam, protože umožňoval přítomným rozjímat při pohledu na nebesa. Další zajímavostí je, že má v mramorové podlaze dvacet dva děr pro odvod vody. A i když vypadá Pantheon jako nedobytný svou mohutností, přesto byl několikrát poničen a vyloupen. Naštěstí jeho velká vzácnost – bronzové obrovské dveře a reliéf nad portálem zůstaly nedotčeny.

Zase jsme měli za sebou jednu historickou památku a docela jsme v ní prochladli. V celém prostoru bylo šero, jen seshora v klenbě se na nás upíralo „Boží oko“, které prostor zesvětlovalo. Vypočetli jsme si výklad našeho průvodce, nakonec nebyl dlouhý, ale i tak se do nás dávala pomalu zima. Když jsme vyšli ven, ocitli jsme se okamžitě

v žáru slunce. Měli jsme štěstí na dny plné tepla a sluníčka. Však jsme byli v Itálii a tam má slunce daleko větší grády, než u nás.

Odtud jsme zamířili k další zajímavé památce Říma a to k Trajánovu sloupu. Trajánův sloup je nádherný mramorový sloup, který odhalil císař Traján v roce 113 na oslavu dvou vítězných výprav do Dácie. Je vysoký 40 metrů a je ozdoben 300 metrů dlouhým reliéfem kolem dokola celého sloupu, na němž jsou vyobrazeny detaily z římských tažení. Vnitřkem sloupu vede schodiště, které osvětluje malá zabudovaná okénka. V podstavci sloupu je umístěn popel císaře Trajána a jeho manželky Plotiny.

Tady jsme byli docela rychle hotovi s prohlídkou, jen jsme okukovali výjevy na sloupu kolem dokola. Bylo to, jako když se stuha postupně omotává seshora dolů, nebo zezdola nahoru? Já Vám nevím, jak to tenkrát dělali. To nám náš průvodce neřekl, a určitě to sám ani nevěděl! Jak taky, když v té době ještě nežil a nikde se o tom nedočetl. A bylo to zobrazení velmi zajímavé! To ano!

K další zajímavosti, ke které jsme zamířili, byly Španělské schody! Nevím, jestli Vám popisuji správně za sebou, jak jsme památky v Římě postupně navštěvovali. Ale myslím si, že je to jedno. Uběhl už určitý čas od mé návštěvy, a protože jsem tam byla celkem třikrát, tak to mohu mít trošku popletené a tak se Vám za to omlouvám. Ale nic to nemění na skutečnosti, že jsem je navštívila, tzv. i ohmatala a že mám úžasné vzpomínky...

Takže ke Španělským schodům...

Španělské schody navrhl kardinál Jules Mazarin, který byl hlavním ministrem krále Ludvíka XIV, a jenž byl v té době velice známou a

vlivnou osobností. Však o něm jistě mnozí z Vás četli. Ale k uskutečnění jeho plánu a ke stavbě došlo až šedesát let po jeho smrti, a tak se tím slávy bohužel za svého života už nedočkal. Plán to byl ale dobrý, protože chtěl propojit náměstí Piazza di Spagna, které patří ke známým římským památkám s kostelem Trinita dei Monti. Náměstí dostalo své jméno podle paláce Pallazo di Spagna a dodnes je sídlem španělského velvyslanectví. Je to nejnavštěvovanější místo v Římě. I když o čem by se dalo říci, že není v Římě dost navštěvované? Je v něm taková hojnost památek, že jen těžko návštěvník, který Řím navštíví a může mít i dost času, si může vše prohlédnout. Ale těžko by asi vysedával někde v hospůdce na pivku, když se mu naskytla taková možnost návštěvy tohoto města. Ale i to pivko může stihnout, protože jíst se musí, a po jídle chutná pivo nejlépe, leda že by měl sebou zabalenou flákotu masa, aby neztrácel čas. Ale za jeden den se všechny ty památky vidět nedají! Kdo chce Řím navštívit, rozhodně nemůže počítat nikdy s jedním dnem. Pod španělskými schody se nachází fontána Della Barcaccia.

Náměstí bylo také v minulosti hojně využíváno věhlasnými umělci. Sedávali tu v kavárničkách mimo jiné Ferenc Lizst, George Byron, Stenhal a také Wagner.

A ještě ke kostelu Trinita dei Monti...

Ten se nachází nad Španělskými schody. Kostel pochází z 16. století. Zadání ke stavbě provedl francouzský král Ludvík XXII. Stavba kostela byla započata v r. 1502 a dokončena byla v r. 1585. Král nechal kostel postavit v blízkosti kláštera na počest invaze do Neapole.

Ke kostelu vedou schody ve třech řadách. Stavba schodů se uskutečnila, jak jsem se výše zmiňovala až po Mazarinově smrti v letech 1723 – 1726 a stavitelem byl Francesco de Sancti. Schodiště má 137 travertinových stupňů se zahradními terasami, které střídají rovné a zakřivené linie.

A proč se o Španělských schodech hodně píše? Protože to je oblíbené a hojně využívané místo na randění, aniž by mladým lidem vadila přítomnost těch druhých. Samozřejmě tu soukromí žádné nemají, ale stačí si tisknout ruce a sem tam ukrást polibek a vědět, že mě ten druhý má rád, a tu intimitu si užijí pak někde jinde. A i když jsme mladí dávno nebyli a zamilovaní také ne, přesto jsme se na chvíli posadili na schody, abychom si také vychutnali atmosféru těchto míst. A stalo se! Jako kdybychom najednou omládlí! Jistě! To proto, že byli okolo nás samí mladí lidé, nikdo staršího věku, kterým jsme se honosili my. Rozhlíželi jsme se z výšin od kostela, ke kterému jsme vystoupali, abychom si ho blíže prohlédli a pak se náš pohled stočil dolů po schodech k náměstí. Připadali jsme si v ten moment jako vítězové, kteří dobyli město! Ne nadarmo jsou tyto Španělské schody tolik známé.

Nejen že si zde dávají dostaveníčko milenci, ale další zajímavostí Španělských schodů je to, že zde předvádí své modely slavní italsí návrháři. Nejednou jsem viděla jejich přehlídky i na těchto místech v televizi.

Když pomínu návštěvnost mladých lidí a jiné akce, které tu probíhají, tak stejně nejhezčí je to tu na jaře, když na stupních ke kostelu rozkvetou azalky a najednou z ničeho nic vyrostou palmy.

Samozřejmě v květináčích! To je úžasná podívaná, a to jsem jednou při návštěvě Říma zažila. Protože jaro, je stejně nejkrásnější údobí roku. Dalším místem, které jsme v Římě navštívili, byla bazilika svatého Pavla. Musím podotknout, že jsme v Římě byli na více dní, proto jsme toho tolik viděli. Kdepak bychom to stihli všechno v jednom jediném dnu. Však jsem výše podotkla, že se do Říma na jeden den nedá jet, zvláště když vážíme tak dalekou cestu...

Ale k bazilice... Bazilika sv. Pavla za hradbami je jednou z papežských bazilik v Římě. Stojí nad údajným hrobem apoštola Pavla. Dříve tu stával malý kostelík, ale protože nestačil návalu poutníků, nechali jej císařové Valentinianus I. a Theodosius I. zbourat a na jeho místě nechal postavit císař Konstantin I. baziliku. Stavba byla zahájena v r. 386. V r. 390 byla bazilika vysvěcena a v r. 395 stavbu dokončil císař Honorius. Postupně byla bazilika několikrát opravována, protože byla poškozena buď požárem, nebo zemětřesením. V 6. století byla opravena apsida. Další restaurátorské práce na bazilice provedli papež Řehoř Veliký, Sergius I., Hadrián I. a Lev III.

Nedaleko baziliky byly dva kláštery, jeden pro muže a druhý pro ženy. V 9. století bylo zbudováno papežem Janem VIII. opevnění, aby chránilo uvedený objekt před útoky. V r. 1823 vznikl nedbalostí vinnou dělníka požár, jež málem zničil celou tuto památku. Bazilika tím hodně utrpěla a přišla tím o svůj původní charakter. Z té doby zůstalo jen pár věcí, které se zachovaly až do dneška. Během doby byla bazilika opravována několikrát a to papežem Lvem XIII., jenž chtěl provést opravu baziliky v modernějším duchu.

Nechám již povídání o opravách, které se musí postupně provádět všude, jinak památka chátrá a je z ní pak pouhá zřícenina, a investice, které se do ní během doby vkládaly, jsou nenávratně pryč. Všechno je to o penězích, ale když se chce, vždycky se někde finance najdou, případně i doslova vyškrábou.

Musím zmínit, že před vchodem do baziliky je nádherné sloupoví, které se skládá za 150 sloupů. Uprostřed nádvoří stojí socha sv. Pavla, která je dílem Giuseppa Obici. Tato kolonáda byla dokončena až v r. 1928.

A tady nás čekalo jedno zklamání! Chtěli jsme si baziliku prohlédnout i vevnitř, ale bohužel jsme se do ní nedostali. Nevím proč, měli asi zavírací den, nebo z nějakých jiných pohnutek byla zkrátka bazilika zavřená. No, co se dalo dělat. Chtěli jsme vidět hrob apoštola Pavla, který se nacházel pod hlavním oltářem. Na sarkofágu mělo být vyryto „Paolo Apostolo Martyr“ – apoštol Pavel, mučedník. A nejenom ten jsme chtěli vidět, ale v kapli byly ještě i vzácné relikvie. Ta nejcennější relikvie byly řetězy, jimiž byl apoštol Pavel spoután ve vězení, než byl umučen. Nacházela se tu i galerie umění, v níž byly vzácné obrazy ze 13. – 19. století, které se zachránily z původní baziliky. Byla to karolínská bible z 8. století a další různé rytiny, které se dochovaly.

O všechno toto jsme byli zkrátka ochuzeni, tím že byla bazilika v ten den nepřístupná. Nedalo se nic dělat. Chvíli jsme ještě postáli, proběhla různá diskuze, která ale nic neřešila. Po chvíli jsme se otočili a nabrali směr k našemu autobusu a s ním odjeli do kempu, kde jsme si chtěli udělat přestávku na oběd. Jíst se samozřejmě musí! Museli

jsme nabrat další sílu, kterou jsme potřebovali, abychom mohli zdolat ještě pár zajímavostí v tomto nádherném městě! Pěšky do kempu bychom nedošli, to bylo daleko a tak nás autobus vždy vyložil co nejbližší místa, kam jsme se chtěli podívat a kde mohl zaparkovat.

Když jsme se nasýtli a napili a jenom trochu si odpočinuli a to vlastně jen při jídle, už jsme dostávali povel k nástupu do autobusu. Odpočívat budeme zkrátka až večer, až se vrátíme zase do kempu. Teď musíme využít denního světla k další prohlídce, řekl nám průvodce. Samozřejmě, že jsme s ním souhlasili.

Naším dalším výletem za památkou byl Památník Viktora Emanuela II.

Památník Viktora Emanuela II. patří vůbec k největším památníkům Itálie. Je zhotoven z bílého brescijského vápence, dlouhý je 135 m, široký 130 m a vysoký 70 metrů. Stavba vznikala od r. 1885 – 1911 a má symbolizovat sjednocení Itálie, o něž se zasloužil panovník, jehož jméno nese. Je to úžasný monument, už když se na něj díváte z dálky, natož, když se k němu víc přiblížíte. To si pak připadáte jak maličký zanedbatelný brouček, zvlášť když se zahledíte na bronzovou jezdeckou sochu krále Viktora Emanuela, který jakoby říkal svým postojem, že on je tu pán a my lidičky jsme pouhé nic! Italové tento památník také zvlášť nijak nemilují! V tomto památníku má být muzeum italského národně osvobozenického hnutí, knihovna, archiv a ústava dějin. Také tu má být hrob neznámého vojína, který padl v I. světové válce. Tolik k tomuto památníku. Je skutečně nádherný, ale nějak „studený“, nevím, jak bych se jinak vyjádřila. Za srdce Vás zkrátka nevezme, asi tak!

Další památkou Říma, která mně zůstala na dlouho v srdci, byl Andělský hrad! Když vidíte spoustu památek a zajímavostí jeden den, případně 2 – 3 dny, tak Vám pak někdy splynou trochu v jedno. Ale tenhle Andělský hrad mně ve vzpomínkách ční vysoko nad nimi. Na ten vzpomínám stále! Možná proto, poněvadž na mostě před ním byli tehdy rozloženi trhovci a já si tam od černochoa koupila dřevěnou masku, která mě velmi upoutala. Visí mně na zdi nad gaučem, není nikde na opominutelném místě, abych ji viděla jen jednou za čas a tím, že ji mám stále na očích, mně připomíná i Andělský hrad.

Andělský hrad je zajímavý tím, že je stavěn do kulata. Aspoň tak se Vám na první moment jeví. Ale je to tak! Je vlastně už na území Vatikánu. Nechal jej postavit císař Hadrián v letech 76 – 138 jako své mauzoleum. Jeho dokončení se však nedožil a pochován je v Pozzuoli, poblíž Neapole. Stavbu pak dokončil po jeho smrti Antonius Pius.

Tato stavba, ač je kulatá, spočívá na čtvercové základně 89 m dlouhé a 15 m vysoké. Navazuje na ni Aureliánská zeď, která byly zhotovena po dostavění mauzolea. Pojmenování „Andělský hrad“ získal v r. 590, kdy se papeži Řehořovi zjevil archanděl Michael a sdělil mu konec morové epidemie. A tak na jeho památku je na vrcholu hradu bronzová socha archanděla Michaela.

Andělský hrad byl celá léta využíván jako římská vojenská bašta. Bylo to také útočiště papežů v neklidných dobách a církev jej používala také jako vězení a mučírnu. Andělský hrad byl dříve propojen tajnou únikovou chodbou s chrámem sv. Petra. Nyní je v těchto prostorách muzeum zbraní a klenotnice. Součástí tohoto

hradu jsou také čtyři věže, pojmenované po evangelistech Matouše, Jana, Marka a Lukáše. Před Andělským hradem se nachází most, který lemují sochy andělů, a které symbolizují Kristovo utrpení. A tady na tom mostě jsem si já zakoupila onu masku ze dřeva, která mně zdobí zed' nad mým gaučem, kde trávím bohubilé chvílky, buď při čtení, díváním se na televizi anebo ručních pracích.

Ale vrátím se ještě k Andělskému hradu. Zvenku vypadá hrad vskutku jako vězení, už ta malá okna nepůsobí nijak vábně, ale nenechte se mýlit! Vevnitř je bohatě zdobený, jak na zdech, tak i stropy jsou ozdobeny freskami, a je tu také spousta nádherných obrazů. V muzeu můžete vidět sbírku zbraní, a keramiky, sklo a nádobí a také fragmenty keramiky starověkého vatikánského pohřebiště. To bylo jen tak namátkou o sbírkách v Andělském hradě. Prohlídkou těchto věcí zdoláte šest podlaží a nakouknete i do bohatě zdobené papežské komnaty. Ovšem kdyby chtěl někdo vidět věznic, která se zde nacházela, tak ta je otevřena jen při zvláštních příležitostech! Museli byste si dát písemnou žádost, ale v tom případě byste museli strávit v Římě asi nejen pár dní, ale možná i týdnů, než by byla vaše žádost vyřízena při dnešních zkušenostech s úřady.

Pomalou se dostávám ke konci popisu mých zážitků v Římě. Na závěr zbývá prohlídka Vatikánu – který je raritou tím, že je to samostatný stát ve státě uprostřed Říma a který je sídlem katolické církve v čele s papežem. Vznikl ve své podobě v r. 1870, kdy se v té době stal Řím hlavním městem Itálie.

Když se řekne slovo Vatikán, v hlavě se Vám rozevzučí spousta otazníků! Vatikán je nejmenším státem světa, ale o jeho existenci se

mluví a také píše o hodně víc, než si tento stát zaslouží kvůli jeho miniaturní poloze. Na jeho území právě sídlí hlava římskokatolické církve. Jak to vlastně vypadá za jeho zdi? Vatikán je tak nějak obestřen rouškou tajemství, které nezasvěcený těžko odhalí. Ale i ten zasvěcený, který je odhalí, o nich pomlčí.

Pojďme trochu poodhalit onu roušku, ale jen co se památek týká...

První, co nás upoutalo při vstupu do prostor Vatikánu, bylo barokní náměstí svatého Petra, jehož autorem byl Lorenzo Bernini. Toto náměstí vzniklo v letech 1656 – 1667. Náměstí je tvarováno do elipsy, obroubeno polokruhovými kolonádami s 284 dórskými sloupy a 88 pilíři, na kterých spočívá 140 soch světců. Už sám pohled na toto monumentální náměstí v nás vzbudil údiv, i když jsem ho již na různých fotografiích a brožurách viděla, ale teď to bylo ve skutečnosti, což je něco úplně jiného. Uprostřed náměstí se nachází obelisk vysoký 25,5 m, zhotovený v letech 37 – 41 v Egyptě za vlády císaře Caliguly. Původně byl umístěn jinde, ale sem byl převezen až v r. 1586. Po jeho stranách se nachází dva čtrnáctimetrové vodotrysky z r. 1613 a 1675. Náměstí pojme až 400 tisíc věřících, kteří se tu shromažďují při různých křesťanských slavnostech anebo významných událostech církve. Třeba jako při blahořečení, nebo svatořečení. Náměstí je zkrátka srdcem Vatikánu! Na tomto náměstí z okna své studovny žehná papež věřícím. Z balkonu pak pronáší své požehnání „Urbi et Orbi“ o Velikonoční neděli a na Boží hod.

Na západní straně náměstí se nachází Bazilika svatého Petra, nejvýznamnější stavby celé Itálie.

Musím říct, že už nevím, co je vlastně v Římě málo důležité, jak jsme tak chodili po různých kostelích a zajímavých památkách, tak bylo všechno velice zajímavé. Tato bazilika sv. Petra tím, že je postavena v srdci Vatikánu, je určitě ale nejvýznamnější a vévodí celému náměstí. Do chrámu vede monumentální schodiště a nalevo je vchod do Vatikánského města. Tam ale normální člověk nesmí, neboť je střežen příslušníky Švýcarské gardy. Museli byste mít na to zvláštní povolení!

Bazilika sv. Petra stojí na místě, kde byl ukřižován a pohřben apoštol Petr. Dříve tu stávalo pohanské pohřebiště a Nerův cirkus. A právě tady měl být umučen apoštol Petr. A protože jeho prostý hrob začali navštěvovat hojně poutníci, tak se císař Konstantin rozhodl postavit v r. 324 nad hrobem baziliku. V r. 329 byla vysvěcena papežem Silvestrem I., postupně byla během let zvelebována a ve 14. století, kdy začala chátrat, rozhodl papež Mikuláš V., že se musí přestavět. Kdo se všechno podílel na přestavbě ani psát nebudu, protože si ta jména už nepamatuji, jen jedno mně utkvělo v paměti a to je Michelangelo! Po jeho smrti se na obnově baziliky vystřídali opět další a další architekti, bylo jich zkrátka mnoho. Tato budova je nejvýznamnější budovou celého Vatikánu a nachází se hned vedle Apoštolského paláce a Vatikánských muzeí. Prohlídka této baziliky nám trvala o něco déle, než prohlídka jiných památek. Byl to úžasný monument, ve kterém skoro zapomínáte dýchat, nad tou krásou, která Vás obestírá. Je to zkrátka svatyně trochu jiná, než ty ostatní. Ať jste věřící, nebo nejste, tady na Vás dýchne ta svatost, která na Vás číší ze všech zdí, a s údivem si prohlížíte to, co dokázaly ruce

dávných mistrů. Je to opravdu neskutečná nádhera, kdy se Vám až tají dech. Byla jsem v této bazilice celkem dvakrát při mých návštěvách Říma. Vždycky jsem se snažila udělat si čas, abych si ji mohla znovu projít. Opravdu to stojí za to! Bazilika pojme neuvěřitelných 60 tisíc věřících, Její délka s apsidou je 211,5 metrů, výška kupole 136,57 m, výška střední lodi 46,20 m, a vnitřní plocha je 15 160 m². To je tak asi zhruba k této bazilice.

Jen pro ty, kteří se sem chtějí podívat, vyvstává někdy problém! A to ten, že stojí někdy nekonečná fronta u vstupu, takže bych doporučovala si přivstat a jít aspoň nejméně o půl hodiny dříve, než se otevře.

Vedle baziliky sv. Petra stojí Apoštolský palác, který je spíš známý jako Papežský palác. Sídlí tu Papež a podotknu, že je to turisticky velmi zajímavé místo, ale jak jsem se již jednou zmínila, co není v Římě důležité? Skoro všechno!

A trochu historie! Některé části tohoto paláce pochází již z 6. století! A také jako všechny paláce a významné budovy a baziliky byl během času přestavován a rozšiřován. Vstup do paláce je uzavřen, střeží ho příslušníci Švýcarské gardy. Obytné a pracovní prostory Papeže se nacházejí v horních patrech a jejich okna směřují na Svatopetrské náměstí, odkud uděluje Svätý otec věřícím požehnání každou neděli ve 13 hodin, jestliže je ale zrovna ve Vatikánu.

V části Apoštolského paláce se nachází tzv. Vatikánská muzea. A to je něco opravdu úžasného! Je to ale velmi náročné na čas, do kterého je třeba zahrnout i odpočinek, protože prohlídka je velmi náročná. Celková prohlídka Apoštolského paláce je 7 km dlouhá. To není, jako

když ujdete v přírodě 7 km, kdepak, je to o hodně náročnější, protože postáváte u jednotlivých děl, a tím se vlastně prohlídka prodlužuje. Je nejlépe si ji rozdělit na etapy. Vstup do Vatikánského muzea není ale ze Svatopetrského náměstí, ale z ulice Viale Vaticano. Je to asi 10 minut chůze od tohoto náměstí. Ve velkých palácových prostorách lze shlédnout Sixtinskou kapli, která je zasvěcená Panně Marii. Tato kaple je hlavně známá tím, že ji vyzdobili největší renesanční umělci, včetně Michelangela, který vymaloval strop a výjev Posledního soudu. V kapli se konají také mimo jiné, volby papežů.

Dále se v části Apoštolského paláce nacházejí Rafaelovy čtyři pokoje, které jsou zdobeny jeho renesančními překrásnými freskami. A co Vás nemine, je Vatikánská knihovna a obrazárna, které ve Vás zanechá stopu na mnoho let! Je to něco úžasného!

Vatikánská knihovna obsahuje okolo 1,3milionů knih a jiných spisů. Je úžasné tam stát a rozhlížet se po tak velkém množství knih v nádherných vazbách! Jsem velký milovník knih, čtu od útlého dětství a tak to pro mě byla zvlášť nádherná podívaná. Ale já tu stále píši o tom, jak to je výjimečné, nádherné a podobné výrazy, ale jak o tom teď píši, tak si znovu připomínám moji návštěvu v těchto místech a znovu prožívám tu nádheru, kterou jsem procházela a na vlastní oči viděla.

A obrazárna? To ani slovy neumím vypovědět, to se prostě nedá! Tam uvidíte uměleckou sbírku shromažďovanou po staletí plejádou papežů. Ani jsem nepřemýšlela o tom, jakou má hodnotu! Určitě by stačil jeden obraz k tomu, aby se člověk zabezpečil po celý zbytek života až do smrti a nemusel by vůbec pracovat! Budova byla

vystavěna pod patronátem papeže Pia XI. a otevřena byla r. 1932. Má 18 sálů a nachází se zde okolo 460 obrazů od významných umělců. Jen zmíním Raffaela Santiho, Leonardo da Vinci, Tizzian Caravaggio a další a další světoznámí umělci. Je jich nepočítaně...

Vatikánská muzea jsou vlastně komplex více muzeí a galerií, která jsou postupně zakládána papeži v 18. a 19. století, tak jak je v průběhu let nashromáždili papežové. Jsou jedním z největších komplexů uměleckých sbírek na světě. Rozdělená jsou: Muzeum Pia IV. a Klementa XIV, Muzeum Chiaramonti, Etruské muzeum, Egyptské muzeum, Lateránské světské muzeum, Řehořovo světské muzeum, Křesťanské muzeum, Misionářské etnologické muzeum, Muzeum moderního náboženského umění a Vatikánské historické muzeum. Mohla bych jednotlivě popsat, co ve kterých muzeích uvidíte, ale bylo by to docela náročné. Podle mých poznámek, které jsem si tehdy udělala, bych to věděla, ale něco jsem také opominula si poznamenat a také už i zapomněla.

Zmíním se ještě, že se tu nachází i pokoje Borgiaů, věhlasně známého rodu, jež provázela řada skandálů. Papež Alexandr VI. jež měl potomky Cesara a Lucrezii, o kterých se dost natočilo jak filmů, tak her, nechal postavit pokoje, jako svou soukromou rezidenci. Po jeho smrti byly dlouhou dobu pokoje uzavřeny, ale nyní jsou otevřené a je v nich sbírka Muzea moderního náboženského umění a můžete zde obdivovat i malby Pinturicchia.

Ve Vatikánských muzeích najdete i sbírky gobelínů, tapisérií a map. To je jen malý výčet, co můžete ve Vatikánských muzeích spatřit, ale jak jsem se výše zmiňovala, prohlídka vydá za menší 7 km

turistický okruh! Ale tak jak lehce ujdete v přírodě 7 km, tak tady v muzeích ne! Myslím, že by to bylo na víc jak dvojitý počet km a navíc je to dost únavné popocházet sem a tam. Jak jsem výše podotkla, chce tady návštěvu uskutečnit na etapy! Určitě to stojí za to!

Ještě jsem si vzpomněla, že jsme navštívili baziliku Santa Maria Maggiore, která se řadí zase k těm nejkrásnějším a největším v Římě, ale takových je v Římě hodně. A také baziliku Sv. Petra v okovech poblíž Fora Romana, na kterou bych úplně zapomněla. Tento kostel je opředen pověstmi a tak je třeba jej zmínit. Je to snad nejstarší kostel v Římě, aspoň tak nám to vykládal tehdy průvodce. Nachází se na náměstí Piazza di San Pietro in Vincoli. Tyhle názvy si přesně nepamatuji, tak jsem je musela opsat z poznámek, neumím cizí řeč přelouskat a napsat dobře česky. Kostel nechala v 5. století postavit císařovna Eudoxia na místě, kde byl svatý Petr odsouzen k smrti a také k uložení řetězů, kterými byl svatý Petr spoután ve vězení v Jeruzalémě a v žaláři v Římě. Pověst vypráví, že když byl přiložen řetěz z Jeruzaléma k řetězu z Říma, kterými byl sv. Petr spoután, že se oba spojily dohromady. Zázraky se děly a dosud dějí, tedy jenom někdy, ale každý tomu nevěří. To už je na každém, jak si to kdo přebere. Jak jsem slyšela, tak podávám. Řetěz je uložen pod hlavním oltářem v kostele a vystavován jednou za rok.

Kostel je to jednoduchý, má minimum dekorací, ale jednu z nich a to nejdůležitější přece jen má a to je onen relikviář s řetězy. Další zajímavostí je socha, kterou ztvárnil Michelangelo v r. 1513. Je to socha Mojžíše. Původně měla být umístěna na hrobce papeže Julia II.,

ale pak se od plánu ustoupilo. V kostele se nacházejí i fresky, zobrazující kostry a ještě další jiné.

Tak jsem napsala svoje zážitky z města Říma, i když si myslím, že jsem toho určitě dost opomněla, neboť když se ocitnete v tomto nádherném městě, ve kterém je plno památek, a kde se proplétá starověk s novověkem, nevycházíte v prvé chvíli z údivu! A ani se nedá všechno prohlédnout do detailů! To rozhodně ne! Museli byste v Římě pobýt nejen pár dní, ale pár měsíců, abyste si stihli všechnu tu krásu prohlédnout a vstřebat do krve! Však je město Řím největším italským městem, vlastně jeho metropolí, a kde jeho rozsáhlé historické centrum je součástí Světového dědictví UNESCO. Patří také k nejstarším městům v Evropě. Musím ještě podotknout, že původní jazyk latina, je základem mnoha evropských jazyků.

Moje vzpomínky zalétají do minulosti a některé jsou dost úsměvné. Vzpomínám si, jak jsme využili každé možnosti, když jsme procházeli okolo krámků se zmrzlinou, abychom si ji koupili. Trochu jsme se tím pozdrželi, to je pravda, ale rychle jsme skupinku dohnali, spokojeně ochutnáváje barevnou lahůdku v kornoutu. Ano, byla tehdy dost drahá, ale my už s tím počítali, a peněz jsme nelitovali, protože ta chuť byla úžasná, takovou jsme v Čechách v té době ještě neměli. Také se mně dost často vybavuje před očima most přes řeku Tiberu a na něm rozložené zboží k prodeji. Však se na mě doma dívá, ukořistěný suvenýr za docela drahé peníze na zdi. Člověk si přece musí něco dovézt z cest, aby měl památku a mohl vzpomínat!

Děčínský Sněžník

Z ciziny se zase vrátíme do naší země...

Jednou takhle přijela dcera z Prahy s nastávajícím manželem a vytáhli mě na výlet. Moc se mně to nezamlouvalo! Obloha nevěstila nic dobrého, bylo zamračeno, mračna se převalovala sem a tam po obloze. Podle mě to na výlet nebylo! Na jednu stranu jsem byla ráda, že mě chtěli někam vytáhnout, ale na druhou stranu jsem si myslela, že na to není zrovna vhodný čas! Ale vyjeli jsme, a to na rozhlednu Děčínský Sněžník, na které jsem už dávno nebyla, takže jsem samozřejmě na jednu stranu byla ráda, že ji po dlouhé době uvidím! Jen ta obloha, kdyby vypadala jinak a nehonily se po ní mraky, které věstily déšť!

Rozhledna Sněžník se nachází v krajině Labských pískovců na vrcholu stolové hory v nadmořské výšce 723 metrů nad Děčínem a je to jedna z nejstarších kamenných rozhleden u nás. Byla postavena r. 1864 hrabětem Františkem Thunem podle plánů drážďanského architekta Hänela. Rozhledna má 153 schodů a je 33 metrů vysoká. Naskytne se Vám z ní nádherný výhled na Labské pískovce, Českosaské Švýcarsko, hřebeny Krušných hor, Jizerské hory i s Ještědem, Lužické hory, Pěnkavčí vrch, vrch Jedlová s rozhlednou, České středohoří s Milešovkou, ale i stolové hory v Německu, je vidět

i pevnost Königstein a také Lilienstein, tedy pokud je dobrá viditelnost, což není po každé, ale s tím se musí člověk smířit!

Rozhledna Sněžník se nachází cca 7 km od Děčína. Na její vrchol tedy podle mě, je nejlepší jít z obce Sněžník, kdy cesta trvá 2 km. Nazpátek je lépe volit jinou cestu, abychom měli zase potěšení z jiných výhledů, než kudy jsme šli předtím. My jsme šli nazpátek po asfaltové silničce, z níž jsme viděli stolové hory Saského Švýcarska. Kdo by jel vozem, mohl by navštívit v dosahu Děčína ještě rozhlednu Sokolí vrch, která se nachází u obce Dobrná, a rozhlednu Velký Chlum, která je za Děčínem obráceným směrem. Autem se rychle přesune a lehce se zdolají všechny tři rozhledny najednou.

Ale zpátky k výletu. Když jsme tedy vyráželi z domova, obloha stále nevěstila nic dobrého, ale vyjeli jsme v dobré naději, že se to přežene a že nás nic nepotká. Auto jsme upíchlí na parkovišti a vydali se k rozhledně. Procházeli jsme okolo dvou skalních oblud, ze kterých bych neměla dobrý pocit, kdybych tam šla za šera. I tak působily v denním světle v tom svém „kamenném kabátě“ jako dva netvorové. Šlapali jsme pomalu k vrcholu, když nás najednou asi ve třetině cesty stihl prudký liják, který trval po zbytek cesty až k vrcholu. Neměli jsme se kam schovat a tak nic jiného nezbyvalo, než šlapat dál. Ještě že jsme měli na sobě větrovky, které nás trochu uchránily, i když se přes větrovku na spodní část oděvu dostala taky dost voda. Když jsme dostoupali na vrchol, pršet jako zázrakem přestalo a udělala se nádherná duha. Dlouho už jsem takovou duhu neviděla. Zářila všemi barvami. Rozhledna byla ale zavřená! Nikde nikdo! Okoukávali jsme chatku pod ní, ale v ní bylo také mrtvo. Nedalo se nic dělat, i tak byl

od paty rozhledny výhled na město Děčín a jeho okolí, ale bohužel jen omezeně. Byla mlha a tak, ač jsme byli trochu zklamaní, měli jsme aspoň radost, že přestalo pršet. Duha, která se dost dlouho rozprostírala na obloze, nám to trochu vynahradila. Byla veliká a krásně vybarvená. Porozhlédli jsme se ještě okolo rozhledny, a když jsme se dost vynadávali, obrátili jsme se k odchodu, a co čert nechtěl, začalo znovu pršet, ale jak! Cedilo jak z konve po celou cestu k autu, a než jsme k němu došli! Byli jsme zmáčení jak hastrmani. Kapalo nám ze všeho, co jsme měli na sobě, dokonce i z nosu! Kalhoty se nám lepily na nohy, vlasy jsme měli zmáčené, že z nich jen crčelo. Kdyby nás někdo cestou potkal, tak se nás lekl. Ale kdo by byl v té chvíli venku? To jen snad takoví blázni jako my! Prostě moje obavy, když jsem se dívala na oblohu, ještě než jsme vyrazili ven, se potvrdily.

Ale co, byli jsme na Sněžníku! A to je důležité! A jak jsme dopadli, to už je vedlejší. Člověk musí někdy zariskovat! Počasí si holt člověk někdy vybrat nemůže. Aspoň máme zážitek! Když mně mladí dovezli domů, hned se otočili a odjeli. Ani nechtěli jít dál. Z oblohy pořád cedilo, a protože měli před sebou skoro dvouhodinovou jízdu, nechtěli nic riskovat. Co kdyby začaly ještě padat hromy a blesky, anebo dokonce trakaře.

Hrad Kyšperk

Jednou jsem se vypravila s partou ženských na hrad Kyšperk. Sama bych se v lese nikde necourala, pokud to neznám, a vůbec, co kdyby mě tam někdo přepadl? Nemám ráda opuštěná místa! A tak jsem se nechala přemluvit, že s nimi půjdu, protože hrady a vůbec všelijaké ruiny mám moc ráda, čiší z nich takové zvláštní tajemno... Člověk prochází zbylé trosky čehosi, ať tvrzí, hradů, nebo zámků, a přemýšlí o jeho zašlé slávě, jak to kdysi na nich kypělo veselím a hodováním a jaký měli v tehdejším století lidé rozdílný život od toho našeho. My jsme zvyklí již na pohodlí, na teplo domova, kdežto oni žili v chladných zdech, které jim přivodilo potíže s klouby, byť jim tam v krbu plápolal oheň, který tepla moc nevydával, pokud u něj přímo neseděli.

Hrad Kyšperk, přezdívaný též Supí hora, leží v Ústeckém kraji nad Bohosudovem, který je součástí města Krupky. Město Krupka, abych ho víc přiblížila, se rozkládá v kopcích nad Teplicemi v Krušnohoří.

Hrad byl založen cca r. 1319 z pověření Jana Lucemburského Otou z Bergova. Byl strážním hradem, který střežil obchodní stezku přes Krušné hory. Byla to tzv. Srbská stezka. Hrad byl dlouhá léta v držení pražských biskupů. Okolí hradu se stalo dějištěm vítězství husitských vojsk pod vedením Prokopa Holého, kdy tu bylo pobito 300 urozených lužických a saských bojovníků. Další osudy tohoto

hradu jsou spojeny s husitským hejtmanem Jakoubkem z Vřesovic. Rod Vřesovců pečoval o hrad do začátku 16. století, kdy byl prodán Glacovi, který sídlil na tvrzi Starý Dvůr v Krupce. V dnešní době z tvrze zbyly jen nepatrné zbytky, které pokud jsou zarostlé travou, nejsou skoro viditelné.

V roce 1526 hrad Kyšperk vyhořel a nový majitel neměl ani prostředků a ani chuti jej znovu obnovit. A tím také skončily dějiny hradu. Zachovány jsou zbytky jádra s věží, obvodové hradby a část obytné věže na předhradí. Hrad, ač tak teď skoro nepůsobí, byl značně rozsáhlý! Je tvořen trojdílnou dispozicí. V jedné zachovalejší části se dá podívat do sklepních prostor, která patří k největším zajímavostem hradu. Dá se vstoupit do dvou místností, které byly postavené z lomového kamene, spojené krátkou chodbičkou. A také se dá vyjít i na vyhlídku ze skály. Jedna část zdiva při mé návštěvě připomínala při trošce fantazie ovečku. Další zajímavost, která byla k vidění z kmene stromu, byla příšera. Byl to částečně výtvar přírody a lidských rukou. Možná, že byl tak znázorněn běs hradu, který se tam má zjevovat.

K hradu Kyšperk se ale také váže zajímavá pověst...

Každých sto let se na hradě objeví přízraky šesti zakletých starců, čekajících na své vysvobození. Při té příležitosti se také hrad zjeví v celé své bývalé kráse, slávě a lesku. Každý stařec sedí v samostatné komnatě u krbu a v sedmé komnatě sedí dva starci jako hostitelé. Jeden z nich má na sobě šarlatový plášť a druhý bílé roucho s krvavou skvrnou na prsou. Kdo v tuto dobu navštíví hrad, starci je pohostí, ale čekají na to, že jim obřadným způsobem musí poděkovat za

pohostinství a tím by je z jejich prokletí vysvobodil. Bohužel, dosud se tak ale nikdy nestalo. A tak když odbije dvanáctá, oba starci se promění v černé supy a vylétí oknem z hradu ven. Odtud také název Supí hrad. Hrad se pak s velkým rachotem zase změní v ponuré ruiny.

Když jsem tam byla, trochu jsem se i bála. Hrad byl takový potemnělý, moc slunce tam nesvítilo a tak jsem koukala, abych nebyla někde o samotě a neztrácela z očí svoji partu, se kterou jsem na hrad šla.

Hrad je jinak volně přístupný a dostane se k němu z vlakové zastávky Krupka po modré značce asi dvoukilometrovou chůzí. Nedaleko odtud je známá Komáří Vížka, vrcholný bod nad Krupkou, na který se dá v určitých dnech vyjet i lanovkou. Později jsme se ke hradu Kyšperk vydaly ještě jednou s kamarádkou, ale bohužel jsme nabraly špatný směr. Nechtěly jsme hledat tu správnou cestu, protože by nás to dost zdrželo a tak jsme se vydaly tím nejprudším svahem. Vracet jsme se už nechtěly a obcházet kolem dokola celý hrad taky ne. Táhnout do vrchu mně pomáhal tehdy můj věrný psí kamarád Maxík na vodítku. Teď už jen vzpomínám jak na hrad Kyšperk, tak i na Maxíka, který je už ve psím nebičku.

Komáří Vížka a město Krupka

Když jsem se zmiňovala o nedaleké Krupce, musím Vám o tomto malém, ale historickém městečku také napsat, a také o Komáří Vížce, která je přímo nad ní a nejen to, ale i o dalších zajímavostech, které v tomto městečku a jeho okolí můžete nalézt. Udělaly jsme si jednou s kamarádkou výlet na Komáří Vížku. Někdy se jí také říká Komáří Hůrka, oba názvy se používají. Nachází se poblíž Teplic a je to významná dominanta hřebenu Krušných hor. Vysoká je 804 metrů a vede k ní také lanová dráha. Komáří Vížka je zajímavá tím, že ukrývá pod svým povrchem řadu starých štol. Dolovala se tu kdysi ruda a cín. Důlní činnost, zanechala ve zdejší krajině řadu nerasmazatelných stop.

My jsme lanovkou na Komáří Vížku ale nejely, jely jsme autobusem, který měl zastávku kousek od kaple sv. Wolfganga, abychom se více pokochaly přírodou. Kaple vznikla už ve 14. století. Byla ale poničena během třicetileté války a znovu obnovena v letech 1692 – 1700. Kaple slouží k církevním a kulturním účelům. Patron kaple – sv. Wolfgang, jemuž je kaple zasvěcená, je považován také mimo jiné za patrona horníků. Protože zde tehdy rostlo neobvyklé množství borůvek, přijel sem tehdy sv. Wolfgang, jenž zastával funkci Řezenského biskupa těmto borůvkám požehnat! Až do 2. světové války se zde totiž konaly borůvkové poutě.

Za kaplí sv. Wolfganga se nachází docela velký, ale již nepoužívaný hřbitov s částečně zachovanými náhrobky. Při naší návštěvě na jednom hrobě kvetly bílé pivoňky, bylo to velice působivé, jako kdyby tu kvetly pro všechny, co tu spí svůj věčný sen! Ze hřbitova jsme vyšly ven a namířily si to ke Komáří Vížce, na jejímž vrcholu je hotel. Kdysi zde byla i vyhlídka, ale ta je již uzavřena. Je tu ale výborná restaurace, která je hojně navštěvovaná jak Čechy, tak Němci, neboť jsou nedaleko na Cínovci hranice.

V létě je posezení i venku. Vypravili jsme se k ní jednou v létě se synem, ale v době, kdy vál tak silný víchř, že jsme měli obavy, aby nám jídlo, které nám servírka donesla, neulítlo z talíře. A tak z obavy, abychom nedošli k újmě, jsme popadli rychle talíř a zamířili dovnitř restaurace. Fíííha, to byla ale fujavice! Vlasy nám lítaly okolo hlavy, že jsme ani neviděli, jestli míříme správně ke dveřím a ani nevěděli, jestli tam vůbec budeme mít místo. Ale ano, dobře to dopadlo. Talíře jsme položili na stůl a první co jsme podnikli, bylo to, že jsme hledali hřeben, abychom se upravili a nevypadali jak baba Jaga a její doprovod. Ale to jsem trochu odbočila vzpomínkou.

S kamarádkou jsme se tedy tentokrát okolo Komáří Vížky pokoukaly, nikdo tu nebyl, byly jsme jediné, kdo sem zavítal. A pak jsme si to namířily po turistické stezce lesem do Krupky. Byla to krásná procházka. Postupně jsme ale přece jen nějakého toho turistu spatřily, jak se začali vynořovat zpoza lesů.

Z holé pláně okolo Komáří Vížky jsme se vnořily i my do lesa, kde nám zasvítla do očí různobarevná zeleň, jak balzám pro oči. Takovéhle barvičky umí vykouzlit jen příroda. Pomalu jsme

sestupovaly do úbočí a ještě jsme se rozhlédly dozadu za sebe, abychom se pohledem naposledy rozloučily s Komáří Vížkou i věžičkou kaple sv. Wolfganga.

Nořily jsme se víc a víc do hloubi lesů, a jak jsme tak šly, najednou na nás vykoukla skvostná chaloupka, která zazářila jak smaragd zasazený v okolní zeleni. To byla nádhera!!! Pokračovaly jsme dál a narazily jsme na trampskou osadu „Elltorro“ se sruby a tábořištěm, ale i vzpomínkovým tablem na zemřelé členy. Bylo to velice dojemné a uvědomily jsme si, že jsme se ocitly skoro v soukromých místech, kde jsme neměly co dělat. Ale oplocené to nebylo, tak nás nikdo nemohl nařknout z nepovolené návštěvy. Narazily jsme na toto místo úplně náhodou. Docela pokradmu jsme se tady rozhlížely, připadalo nám to tady takové posvátné! Měli tu zhotovené tablo a na něm fotografie členů, kteří již s nimi přestali chodit na vandr a brázdí teď nebeskou pláň. Poznaly jsme to podle toho, že pod ním stály zbytky svící. Zaplavila nás tíseň... Bylo vidět, že kamarádi z trampské osady nezapomínají na své zemřelé kamarády. Měli tu postavený i totem a posezení. Chvíli jsme postály, v duchu se s tímto místem rozloučily a zavřely jsme pomyslné dveře za trampskou osadou. Cesta vedla dál lesem a svažovala se prudce směrem ke Krupce. Silnicí jsme se dostaly přímo na Husitskou ulici a vešly na podlouhlé náměstí, které je prudce svažité. Neuměla bych si představit, že bych jej měla denně zdolávat z opačné strany, kdybych měla být ještě výdělečně činná. Tedy z kopce, to bych se mohla doslova skutálet, ale nahoru? To by byl snad výkon nad mistry a zvláště v pozdějším věku! Možná je to jen o zvyk, ale vzpomínám si, když jsem chodila ještě do školy, také jsem

vyšlapávala prudkou silnici při zpáteční cestě domů. A to neměla takovýhle spád. A jak jsem vždycky jako holka nadávala a těšila se při zpáteční cestě, až budu na jejím vrcholu.

Ale jsme v Krupce, v bývalém hornickém městě! Město Krupka má zhruba okolo 13 tisíc obyvatel, ale do toho počtu se zahrnují i původně samostatné obce a osady Vrchoslav, Bohosudov, Maršov, Unčín, Soběchleby, Nové Modlany, Habartice, Mohelnice a Horní Krupka.

Krupka byla kdysi velmi bohatým revírem v těžbě cínu a rudy. Těžba cínu tu byla jediná v celé Evropě. V Krupce lze shlédnout památku na bývalé dolování starou štolu „Starý Martin“. Na památku dolování, je tu i naložený vozík s horninou. S cínem ne, ten by na vozíku dlouho nevydržel, určitě by si lidi potajmu z něj v noci začali uždibovat!

Krupka se stala velmi oblíbeným místem turistů, kteří obdivovali krásu nejen bohosudovské baziliky, ale také středověké uličky v Krupce a i jiná zajímavá místa, kterých je tu dost!

Krupku navštívil i básník Johann Wolfgang Goethe, který byl znám tím, že se zamiloval do baronky Ulriky von Lewetzov – tehdy sedmnáctileté a on coby kmet, dále Krupku navštívil i Richard Wagner a dokonce v r. 1872 i Jan Neruda. V Krupce se narodil také zakladatel moderního očního lékařství Profesor Ferdinand Artl, jež byl povýšen za své zásluhy do šlechtického stavu a který má v městečku svoji bustu.

Krupka je zkrátka maličké, ale velice zajímavé historické městečko!

Náměstí s protínající Husitskou ulicí je velice zajímavé, prudce se svažující, ze kterého se krásně zobrazuje České středohoří s Milešovkou a další významné vrchy. Ještě víc výhledů umožňuje výstup na Krupský hrad „Růžový hrádek“, který je v samém srdci města, hned kousek pod muzeem. Ať začnu psát o kterémkoli místě v Krupce, je to samá historie, a ta má v Krupce své nezastupitelné místo!

Budova muzea se nachází na úzkém náměstí, kterým prochází Husitská ulice s č. 21 a je v samém historickém jádru Krupky. Budova byla původně renesanční, později byla v 18 – 19. století přestavěna. Další renesanční dům č. 23 a gotický dům č. 24, jež stojí naproti muzeu, stojí také za zmínku.

Kousek pod nimi stojí ve svahu nádherná, dřevěná zvonice z 1. poloviny 15. století, která patří ke kostelu Nanebevzetí Panny Marie. Kostel pochází z let 1479 – 1488. Zvonice byla později v 16. století přestavěna. Kostel se zvonicí stojí šikmo naproti muzeu.

Muzeum má 3 podlaží. Nachází se tu bohaté sbírky severozápadních Čech, jsou v něm minerály z okolí Krupky a Cínovce, zvířena severozápadních Čech od těch nejmenších, až po ty největší. Dále je tu rozsáhlá expozice realistických jedlých i nejedlých hub a také kompletní historie hasičského sboru. To není ale vše, co zde můžete vidět! Jsou tu další a další zajímavosti, které Vám přiblíží historii města Krupky a Vás jako návštěvníka tyto exponáty vyložené nadchnou. Protože jsme tu byly s kamarádkou poprvé, nečekala jsem, že je muzeum v takovém malém městě tak rozsáhlé! Strávily jsme prohlídkou dlouhý čas, a protože se nám moc líbilo, vydaly jsme se

tam ještě za 2 roky znovu, abychom si znovu oživily vzpomínky jeho prohlídkou, protože přece jen ne všechno si člověk stačí napoprvé důkladně prohlédnout.

Město Krupka je také výchozím bodem celé řady turistických tras. Jen namátkou severovýchodním směrem se dojde ke zřícenině hradu Kyšperk, o kterém jsem už psala, a severozápadním směrem se po naučné Hornické stezce dostanete ke hraničnímu přechodu Cínovec. Na tuto stezku se lze napojit na vrcholu Komáří Vížky po vyjetí lanovkou.

Jak jsem se již zmiňovala, na náměstí se nachází kostel Nanebevzetí Panny Marie se zvonící, další kostel sv. Ducha se nachází v téže řadě pod ním. Pochází z r. 1454, ale r. 1538 vyhořel a v 19. století byl novogoticky přestavěn. Kostel je bez věže, ta byla zbořena v 18. století. Další malý kostelík, původně evangelický, ale od r. 1945 pravoslavný, je kostel sv. Václava. Zda je funkční nevím, vypadá opuštěný a prázdný. Z vnějšku nebýt té věže, tak mně ani jako kostel nepřipadá. Ve věži má být blíže neurčený zvon.

Další velice významnou sakrální památkou je bazilika Panny Marie Sedmibolestné, která se nachází v části Krupky – Bohosudov. Je to významné poutní místo.

Neméně známou, ale malou, historickou památkou je malý kostelík sv. Anny v městské části Libušín, který byl postaven r. 1516 a později upraven v r. 1618. Posledním kostelem, který se v Krupce nacházel, ale z něhož jsou již trosky, je kostel sv. Prokopa. Stojí při hlavní silnici z Krupky do Teplic. Pochází ze 13. století a v r. 1939 definitivně vyhořel. Později se k těmto památkám ještě vrátím.

Když jsme si s kamarádkou prohlížely muzeum i historické domy na náměstí, zamířily jsme ke hradu, nazývaný „Růžový hrádek“, k němuž vedla silnička z dolního konce náměstí.

Hrad Rosenberg, neboli také nazývaný česky Růžový hrádek byl postaven kolem r. 1320. Název Růžový hrádek mu byl dán podle velkého množství růží, které zde kvetly. Hrad zpustl již v 17. století. Z jeho hradeb je nádherná vyhlídka nejen na celou Husitskou ulici, která se táhne přes Krupské náměstí až někam nahoru lesem směrem ke Komáří Vízce, ale výhled je také obráceným směrem na kopce a kopečky Českého středohoří s Milešovkou, dále Doubravskou horou v Teplicích, vrch Bořeň v Bílině a další a další...

Hrad Rosenberg, neboli i Krupský hrad, či Růžový hrádek, stojí na vrcholu ostrožny, a byl založen na počátku 14. století pravděpodobně králem Václavem II. V r. 1330 jej získal od krále Jana Lucemburského Těma z Koldic. Hrad tomuto rodu patřil až do r. 1504. Hrad byl několikrát napaden. Po Koldicích se na hradě vystřídala řada majitelů. V r. 1615 získal hrad od krále Matyáše nejvyšší purkrabí Adam ze Šternberka. Od r. 1621 zůstal hrad neobydlený a během třicetileté války jej zřejmě využívala různá vojska.

V letech 1695 – 1697 nechali Šternberkové ve zřícenině postavit z využitého materiálu úřední dům, zvaný Horský zámek, který byl později využit jako výletní restaurace. Místo využívali zejména lázeňští hosté, kteří zde obdivovali růže. Těch tu kvetlo až na 100 druhů a podle nich se právě zřícenina pojmenovala Růžovým

hrádkem. A jako skoro každý hrad, má i tento hrádek také pověst, a to velice zajímavou...

Pán hradu, rytíř Koldic měl dceru Sabinu, o jejíž ruku se ucházel chudý šlechtic z hradu Kyšperka, nedaleko Krupky (Supí hory). Ale protože byl velice chudý a nebyl zas tak vznešeného rodu, byl mu přístup do hradu zakázán. Milenci se tedy scházeli proti jeho vůli dál na vrchu, který čněl naproti hradu. Pohled z něj byl velice závrtný, jako do propasti. Aby překazil tajné schůzky své dcery, svěřil otec péči zbožné jeptišce. Jeptiška ale zbytečně na dívku naléhala, aby ze svého srdce vyhostila tajnou lásku. Sabina ji neposlechla, protože svého rytíře milovala a obávajíc se otcova hněvu, kdyby ji spatřil vycházet samotnou z hradu, nakonec umluvila jeptišku, aby jí půjčila řeholní roucho. Jeptišce se nakonec dívky sželelo a vyhověla ji. Tak se Sabině podařilo setkat se s věrným milencem. Jenže otec se to dozvěděl a přikázal dceru i jeptišku uvěznit a ženichovi přichystal zrádnou léčku. Jeden z Koldicových přátel, který měl o Sabinu zájem, si oblékl řeholní roucho a na místě schůzky na rytíře ze Supí hory čekal. Když přijel rytíř na schůzku, vrhli se na něj ostatní zbrojnoši i s rytířem Koldicem. Ten jejich útok odrazil, ale když viděl, že není úniku, rozjel se na temeno skály a plným tryskem z ní skočil i s koněm dolů do rokle. Oba byli na místě mrtvi. Od té doby se skále říká Mrtvý kámen, nebo Umrlčí kámen. Sabina se neprovdala za zrádného rytíře, který byl příčinou milencovy smrti, vstoupila do řehole a stala se jeptiškou. Zemřela mladá, podlehnuvši žalu. Pokaždé, když uplyne 100 let od její smrti, ožije, bloudí hradními rozvalinami, pláče a naříká, hledajíc svého milence. Tak dopadla věrná, ale marná láska

Sabiny s chudým rytířem. Ne vždy má bohužel láska, byť je sebevětší, dobrý konec!

Přiznám se, že když navštívím nějaký hrad, nebo jinou památku, ke kterému se váže nějaká pověst, hned je pro mě zajímavější!

V Krupce jsem byla několikrát, moc se mně líbí její stoupající historické náměstí, někam do vrchu až k nebesům! Ale já bych ho rozhodně den co den šlapat nechtěla, kdybych tam měla bydlet. Moje kostra by to už nezvládla. Dívám se na Krupku z okna ložnice, nebo kuchyně, vidím Komáří Vížku a pod ní se svažující domy Horní Krupky. Je to i tak pro mě úžasný pohled na tu dálku. Na vrcholu ční budova restaurace, která je vidět široko daleko, a šikmo doleva se bělá kaple sv. Wolfganga, jak perla zasazená do zeleně!

V Krupce je té historie opravdu hodně. Třeba část Krupky, která se nazývá Libušín, je zajímavá tím, že ji měla navštěvovat dost často kněžna Libuše, která povolala Přemysla Oráče na královský stolec. Ten žil nedaleko ve Stadících, trochu blíž k Ústí n/Labem, které jsme také později navštívili, abychom se blíže seznámili z historií naší české země, i když jsme se ji učili ve škole. Ale projít si doslova místy, kudy chodil pozdější náš král, zastavit se u památné lípy, která se dosud nachází poblíž břehu řeky Bíliny, napít se z královského pramene, kde pil i Přemysl Oráč, podívat se na místo, kde stála jeho rodná chalupa, je přece jen jiný zážitek, než o tom jenom číst.

Ale vrátím se do Krupky, odkud jsem si jen slovem odskočila, a tak část Krupky, kde se kněžně Libuši moc líbilo, dostala pojmenování po ní, jak jinak než Libušín.